

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ ખાતે ગુજરાતની વડી અદાલતમાં

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ અપ્લિકેશન નં. ૫૩૫૭/૨૦૧૯

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી જે.બી. પારડીવાલા

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એ.સી. રાવ

=====

૧	શું સ્થાનિક અખબારોના રીપોર્ટ્સને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી છે?	હા
૨	રીપોર્ટરને મોકલવામાં આવે કે નહીં?	હા
૩	શું ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવા માંગે છે?	ના
૪	શું આ કેસમાં ભારતીય બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલ કોઈ હુકમના અર્થઘટન અંગે કાયદાનો કોઈ નોંધપાત્ર પ્રશ્ન સમાયેલ છે?	ના

પ	શું સિવિલ જજને પરિપત્રિત કરવામાં આવે કે કેમ?	ના
---	--	----

=====

માઇક્રોમેક્સ ઇન્ફોર્મેટિક્સ લિમિટેડ

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય

=====

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર(ઓ) નં. ૧ તરફે સુશ્રી અનુસૂરા, વિદ્વાન કાઉન્સેલ સાથે આદિત્ય એ.

ગુપ્તા(૭૮૭૫)

અરજદાર(ઓ) નં. ૧ તરફે મોહિત એ. ગુપ્તા(૮૮૬૭)

અરજદાર(ઓ) નં. ૧ તરફે શ્રી એ.આર. ગુપ્તા(૧૨૬૨)

સામાવાળા(ઓ) નં. ૧, ૨, ૩, ૪ તરફે સુશ્રી મૈથિલી મહેતા, એ.જી.પી.(૧)

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી જે.બી. પારડીવાલા

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એ.સી. રાવ

તારીખ: ૦૭/૦૮/૨૦૧૯

મૌખિક ચુકાદો

(દ્વારા: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી જે.બી. પારડીવાલા)

૧. ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળની આ રિટ અપ્લિકેશન દ્વારા, કંપનીઝ એક્ટ, ૨૦૧૩ ની જોગવાઈઓ હેઠળ વિધિવત નોંધાયેલ કંપની એવા રિટ અરજદારે નીચે મુજબની દાદ માટે અરજ કરેલ છે:-

૧૮(એ) આ પિટિશનના એનેક્સર ડી ખાતે બિડેલ નોટિસની શરતો અનુસાર જી.વી.એ.ટી. એક્ટની કલમ ૪૪ હેઠળ સામાવાળાઓ દ્વારા બળજબરીપૂર્વકના પગલાં મારફતે હસ્તગત કરાયેલી વિવાદિત વેરાની રકમ એટલે કે રૂ. ૧,૪૯,૨૭,૭૨૩/- (એક કરોડ ઓગણપચાસ લાખ સત્યાવીસ હજાર સાતસો તેવીસ રૂપિયા) અરજદારને તાત્કાલિક રિફંડ કરવાનો સામાવાળાઓને આદેશ આપતો મેન્ડામસ રિટ અથવા અન્ય કોઈ યોગ્ય રિટ, હુકમ કે નિર્દેશ જારી કરવા મહેરબાની કરશો.

(બી) આ સ્પેશિયલ સિવિલ અપ્લિકેશનના આખરી નિકાલ સુધી વચગાળાની રાહત તરીકે, આ પિટિશનના એનેક્સર ડી ખાતે બિડેલ નોટિસ અનુસાર જી.વી.એ.ટી. એક્ટની કલમ ૪૪ હેઠળ સામાવાળાઓ દ્વારા

બળજબરીપૂર્વકના પગલાં મારફતે હસ્તગત કરાયેલી વિવાદિત વેરાની રકમ એટલે કે રૂ. ૧,૪૯,૨૭,૭૨૩/- (એક કરોડ ઓગણપચાસ લાખ સત્યાવીસ હજાર સાતસો તેવીસ રૂપિયા) અરજદારને તાત્કાલિક રિફંડ કરવાનો સામાવાળાઓને આદેશ આપતો મેન્ડામસ રિટ અથવા અન્ય કોઈ યોગ્ય રિટ, હુકમ કે નિર્દેશ જારી કરવા મહેરબાની કરશો;

(બીબી) ન્યાયના હિતમાં સામાવાળાઓ દ્વારા કરવામાં આવેલી ગેરકાયદેસર વસૂલાતની તારીખ એટલે કે ૧૫.૦૨.૨૦૧૯ થી રિફંડની તારીખ સુધી રિફંડ કરાયેલી રકમ સાથે વાર્ષિક ૧૨% ના દરે વ્યાજ મંજૂર કરવા મહેરબાની કરશો અને ન્યાયના હિતમાં અરજદારની તરફેણમાં રૂ. ૧ લાખનો ખર્ચ અપાવવા મહેરબાની કરશો.

(સી) અરજદાર દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી સ્ટે અપ્લિકેશન પેનિંગ હોવા છતાં સામાવાળાઓ દ્વારા જી.વી.એ.ટી. એક્ટ, ૨૦૦૨ ની કલમ ૪૪ હેઠળ હાથ ધરવામાં આવેલી વસૂલાતની કાર્યવાહીને ગેરકાયદેસર, શરૂઆતથી જ રદબાતલ અને શૂન્ય, કાયદાની સત્તા વિનાની, હુકમત વિનાની જાહેર કરવા મહેરબાની કરશો અને આ અપ્લિકેશનના એનેક્સર-ડી ખાતે બિડેલ રિકવરી નોટિસ રદબાતલ કરવા મહેરબાની કરશો.

(ડી) આ અપ્લિકેશન સાથે એનેક્સર-જે ખાતે બિડેલ સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા મંજૂર કરાયેલ સ્ટે ઓર્ડરની શરતો અનુસાર સામાવાળા નં. ૨ સમક્ષ અરજદાર દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલના નિર્ણય સુધી

અરજદારની મિલકતોના સંબંધમાં સામાવાળાઓને આગળ કોઈ પગલાં લેતા અટકાવવા મહેરબાની કરશો.

(ઈ) ન્યાયના હિતમાં યોગ્ય જણાય તેવા અન્ય અને વિશેષ હુકમો પસાર કરવા મહેરબાની કરશો.

૨. રિટ અપ્લિકેશનમાં કરવામાં આવેલી રજૂઆત મુજબ રિટ અરજદારનો કેસ તેમના પોતાના શબ્દોમાં નીચે મુજબ છે:-

૨.૧ હાલના અરજદાર, માઈક્રોમેક્સ ઇન્ફોર્મેટિક્સ લિમિટેડ એ એક ભારતીય કન્ઝ્યુમર ઇલેક્ટ્રોનિક્સ કંપની છે, જે કંપનીઝ એક્ટ, ૨૦૧૩ ની જોગવાઈઓ હેઠળ વિધિવત નોંધાયેલી છે, જેની સ્થાનિક કચેરી સી/ઓ. નીતા એન્ટરપ્રાઇઝિસ, ટી-૩૦-૩૧, તિરુપતિ એસ્ટેટ, એકતા હોટેલ સામે, અસલાલી બાયપાસ અસલાલી, અમદાવાદ ૩૮૨૪૨૭ ખાતે આવેલી છે. તેની કોર્પોરેટ કચેરી પ્લોટ નં. ૨૮૮એ, ઓડી સર્વિસ સેન્ટર નજીક, ફેઝ-૪, સેક્ટર ૧૮, ઉદ્યોગ વિહાર, ગુડગાંવ - ૧૨૨૦૧૬, હરિયાણા ખાતે આવેલી છે અને ગુજરાત મૂલ્ય વર્ધિત વેરા અધિનિયમ, ૨૦૦૩ (જે હવે પછી "જી.વી.એ.ટી. એક્ટ" તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ની જોગવાઈઓ હેઠળ નોંધાયેલ વેપારી (ડીલર) છે અને તેથી તે ભારતના બંધારણ અને વિવિધ કાયદાઓ હેઠળ સમાવિષ્ટ મૂળભૂત અધિકારો અને કાનૂની અધિકારો મેળવવા હકદાર છે.

૨.૨ સામાવાળા નં. ૧ એ વેચાણ વેરા કમિશનરની કચેરી મારફતે ગુજરાત રાજ્ય છે; સામાવાળા નં. ૨ એ જોઈન્ટ ટેક્સ કમિશનર (અપીલ્સ) છે, સામાવાળા નં. ૩ એ ડેપ્યુટી કમિશનર (વેચાણ વેરો) છે અને સામાવાળા નં. ૪ એ વાણિજ્યિક વેરા અધિકારી, ઘટક છે. તમામ સામાવાળાઓ ભારતના કાયદા અનુસાર જી.વી.એ.ટી. એક્ટ હેઠળના સત્તાધિકારીઓ છે અને ઉપર દર્શાવેલ કોઈ ટાઈટલમાં જણાવેલ સરનામે તેમની કચેરીઓ ધરાવે છે.

૨.૩ હાલની રિટ પિટિશન એ ગુજરાત મૂલ્ય વર્ધિત વેરા અધિનિયમની કલમ ૪૪ હેઠળ સામાવાળાઓ દ્વારા અરજદાર વિરુદ્ધ લેવાયેલા બળજબરીપૂર્વકના પગલાંથી વ્યથિત થઈને દાખલ કરવામાં આવી છે, જેના દ્વારા તારીખ ૩૦.૧૦.૨૦૧૮ ના આકારણી હુકમમાંથી ઉદ્ભવતી વિવાદિત વેટ માંગણીના બદલામાં અરજદારના બેંક ખાતાને ટાંચમાં લઈને રૂ. ૧,૪૯,૨૭,૭૨૩/- [એક કરોડ ઓગણપચાસ લાખ સત્યાવીસ હજાર સાતસો તેવીસ રૂપિયા માત્ર] ની બળજબરીપૂર્વક વસૂલાત કરવામાં આવી છે, જે સામાવાળા નં. ૨ સમક્ષ પડકારનો વિષય છે. સામાવાળાઓનું આ પગલું એટલા માટે ગેરકાયદેસર છે કે સદર માંગણીના સંદર્ભમાં અપીલ અને સ્ટે અપિલકેશન સામાવાળા નં. ૨ સમક્ષ ન્યાયનિર્ણય માટે પેન્ડિંગ હોવા છતાં બળજબરીપૂર્વક વસૂલાત કરવામાં આવી છે.

૨.૪ તારીખ ૧૪.૦૩.૨૦૧૭ ના રોજ, અરજદારને ઓડિટ આકારણી માટે જી.વી.એ.ટી. એક્ટની કલમ ૩૪ હેઠળ નોટિસ મળી હતી. નોટિસમાં તપાસના

કારણો દર્શાવવામાં આવ્યા ન હતા. અરજદારે તે મુજબ નાણાકીય વર્ષ ૨૦૧૪-૧૫ ને લગતા હિસાબી ચોપડા, વેચાણ ઈન્વૉઈસ, ક્રેડિટ અને ડેબિટ નોટો રજૂ કરી હતી.

૨.૫ તારીખ ૩૦.૧૦.૨૦૧૮ ના રોજ, સામાવાળા નં. ૩ એટલે કે નાયબ રાજ્ય વેરા કમિશનર (કોર્પોરેટ-૨), વિભાગ-૧, અમદાવાદ (જે હવે પછી "આકારણી અધિકારી" તરીકે ઉલ્લેખિત છે) દ્વારા ગુજરાત મૂલ્ય વર્ધિત વેરા અધિનિયમ, ૨૦૦૩ ("જી.વી.એ.ટી." એક્ટ) ની કલમ ૩૪(૧) હેઠળ કારણો વિનાનો આકારણી હુકમ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો, જેના દ્વારા આકારણી અધિકારીએ નાણાકીય વર્ષ ૨૦૧૪-૧૫ માટે અપીલકર્તા સામે ચૂકવવાપાત્ર વેરાનું ખોટું આકલન કર્યું હતું અને અપીલકર્તાને વ્યાજ સહિત રૂ. ૧,૪૯,૨૭,૭૨૩/- [એક કરોડ ઓગણપચાસ લાખ સત્યાવીસ હજાર સાતસો તેવીસ રૂપિયા] ની રકમ ચૂકવવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો.

૨.૬ અરજદારે તારીખ ૩૦.૧૦.૨૦૧૮ ના આકારણી હુકમ વિરુદ્ધ સામાવાળા નં. ૨ સમક્ષ તારીખ ૨૧.૦૧.૨૦૧૯ ના રોજ જી.વી.એ.ટી. એક્ટ, ૨૦૦૩ ની કલમ ૭૩ સાથે વંચાણે લેતાં નિયમ ૫૪ હેઠળ સ્ટે અપ્પિલકેશન સાથે અપીલ દાખલ કરી હતી (જે હવે પછી "અપીલ" તરીકે ઉલ્લેખિત છે).

૨.૭ સદર આકારણી હુકમને અન્ય બાબતોની સાથે સાથે કુદરતી ન્યાયના ભંગ તરીકે પડકારવામાં આવ્યો છે, કારણ કે તે આકારણી પહેલાં યોગ્ય અને વિગતવાર કારણ દર્શક નોટિસ જારી કર્યા વિના જારી કરવામાં આવ્યો હતો.

વધુમાં, સદર આકારણી હુકમ એ કારણો વિનાનો હુકમ છે, કારણ કે તે હુકમમાં વધુ પડતી માંગણી માટેનો આધાર દર્શાવતો નથી. એ બાબતનો ઉલ્લેખ કરવો અત્યંત પ્રસ્તુત છે કે વાદગ્રસ્ત હુકમ તેમાં ઉપસ્થિત કરાયેલી માંગણી માટે કોઈપણ આધાર દર્શાવતો નથી. અરજદારે વાદગ્રસ્ત હુકમ સાથે મળેલા એનેક્ષરોમાંથી મેળવેલી માહિતી અને કરવામાં આવેલી પૂછપરછના આધારે પેટિંગ અપીલ દાખલ કરી હતી.

૨.૮ આકારણી હુકમ સાથે બિડેલા દસ્તાવેજો પરથી જણાય છે કે, અપીલકર્તાના ખરીદનાર ડીલરો દ્વારા પરત કરવામાં આવેલા માલના બદલામાં કરવામાં આવેલા વેચાણમાં ગોઠવણ ધ્યાને લીધા વિના જ આકારણી કરવામાં આવી છે અને તે કારણે રૂ. ૭૮,૫૮,૦૮૦/- નો વેરા લાભ નામંજૂર કરવામાં આવ્યો છે. વધુમાં, અપ્રગટ કારણોસર અમુક ગોઠવણ (રૂ. ૩,૬૫,૭૭૬/-) નામંજૂર કરવામાં આવી છે. અરજદારે ઉપરોક્ત સેલ્સ રિટર્નના પુરાવા તરીકે ક્રેડિટ નોટો અને તેને અનુરૂપ ડેબિટ નોટો રજૂ કરી છે.

૨.૯ અપિલકેશન સાથેની અપીલ તારીખ ૨૯.૦૧.૨૦૧૯ ના રોજ સુનાવણી માટે નિયત કરવામાં આવી હતી. જોકે, અરજદારના કાઉન્સેલને જાણ કરવામાં આવી હતી કે અમુક આંતરિક જાહેરનામાને કારણે, વેટ કમિશનર સમક્ષ અપીલ સંબંધિત તમામ કેસો જી.એસ.ટી. કમિશનર સમક્ષ ટ્રાન્સફર કરવાના હતા. આ કારણોસર, તારીખ ૨૯.૦૧.૨૦૧૯ ના રોજ કેસ સુનાવણી માટે હાથ પર લેવામાં

આવ્યો ન હતો અને અરજદારના કાઉન્સેલને જાણ કરવામાં આવી હતી કે હવે પછીની તારીખ યોગ્ય સમયે જણાવવામાં આવશે.

૨.૧૦ તે દરમિયાન, તારીખ ૨૫.૦૧.૨૦૧૯ ના રોજ, અરજદારની બેંકને વિવાદિત રકમ મુક્ત કરવાની માંગણી કરતી સામાવાળા નં. ૩, આસિસ્ટન્ટ સેલ્સ ટેક્સ કમિશનર, ગુજરાત તરફથી જી.વી.એ.ટી. એક્ટની કલમ ૪૪ હેઠળની નોટિસ મળી હતી (જે હવે પછી "રિકવરી નોટિસ" તરીકે ઉલ્લેખિત છે). અહીં એ ઉલ્લેખ કરવો અત્યંત પ્રસ્તુત છે કે સદર નોટિસની કોઈ નકલ અરજદારને ક્યારેય બજાવવામાં આવી ન હતી. અરજદારને તેની બેંક, કોટક મહિન્દ્રા મારફતે સદર નોટિસ વિશે જાણ થઈ, જ્યારે તેમણે વસૂલાત પર કોઈ સ્ટે ઓર્ડર છે કે કેમ તેની પૂછપરછ કરવા માટે તારીખ ૦૪.૦૨.૨૦૧૯ ના રોજ મળેલી એક નોટિસ અરજદારને પાઠવી હતી.

૨.૧૧ તારીખ ૦૫.૦૨.૨૦૧૯ ના રોજ, અરજદારે સ્ટે અપ્લિકેશન અને અપીલ પેન્ડિંગ હોવા અંગે બેંકને જાણ કરીને બેંકની નોટિસનો જવાબ આપ્યો હતો અને કાયદાની સ્થપાયેલી સ્થિતિને ધ્યાને રાખીને કે સ્ટે અપ્લિકેશન પેન્ડિંગ હોય તે દરમિયાન વસૂલાત માટે કોઈ બળજબરીપૂર્વકના પગલાં લઈ શકાય નહીં, તે રકમ મુક્ત ન કરવા વિનંતી કરી હતી. આ જ પ્રકારનો જવાબ સામાવાળા નં. ૩ ને પણ બજાવવામાં આવ્યો હતો. નમ્રતાપૂર્વક રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે સત્તાવાળાઓને તારીખ ૦૫.૦૨.૨૦૧૯ ના રોજ સ્ટે અપ્લિકેશન પેન્ડિંગ હોવા અંગે વિધિવત જાણ કરવામાં આવી હતી.

૨.૧૨ ત્યારબાદ, અરજદારના કાઉન્સેલે સામાવાળા નં. ૨, જેમની સમક્ષ અપીલ પેન્ડિંગ હતી, તેમનો સંપર્ક કર્યો અને તેમને રિકવરી નોટિસ વિશે જાણ કરી. સામાવાળા નં. ૨ ને સ્ટે અપ્લિકેશનોની વહેલી તકે સુનાવણી કરી તેનો નિકાલ કરવા વિનંતી કરવામાં આવી હતી. સામાવાળા નં. ૨ એ તારીખ ૦૭.૦૨.૨૦૧૯ ના રોજ, અરજદારને સ્ટે આપવાની પૂર્વ શરત અને પ્રી-ડિપોઝિટ તરીકે એક સપ્તાહની અંદર વિવાદિત વેરાના ૨૦% ચૂકવવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો અને સદર શરતનું પાલન થવા પર સ્ટે ઓર્ડરની ખાતરી આપી હતી. સદર નિર્દેશ સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા નિભાવવામાં આવતા "રોજકામ" માં નોંધવામાં આવ્યો હતો.

૨.૧૩ અરજદારના કાઉન્સેલે સાથોસાથ રિકવરી ઓફિસર, એટલે કે સામાવાળા નં. ૪, એટલે કે ઘટકના વાણિજ્યિક વેરા અધિકારીને અપીલ અને સ્ટે અપ્લિકેશન દાખલ કર્યાના પુરાવા સાથે સ્ટે અપ્લિકેશન પેન્ડિંગ હોવાને ધ્યાને રાખીને તેમજ સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા આપવામાં આવેલા નિર્દેશને ધ્યાને રાખીને કોઈ બળજબરીપૂર્વકનું પગલું ન ભરવા માટે રજૂઆત કરી હતી.

૨.૧૪ તારીખ ૦૮.૦૨.૨૦૧૯ ના રોજ, અરજદારે તારીખ ૦૭.૦૨.૨૦૧૯ ના નિર્દેશો અનુસાર વિવાદિત વેરાની રકમના ૨૦%, એટલે કે રૂ. ૧૬,૪૪,૭૬૭/- ની ચૂકવણી કરી હતી. જોકે, વ્યાજની રકમના ૨૦% ચૂકવવાના હતા કે નહીં તે અંગે થોડી મૂંઝવણ હતી, કારણ કે સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા અરજદારને તારીખ ૦૭.૦૨.૨૦૧૯ ના નિર્દેશની નકલ આપવામાં આવી ન હતી. અરજદારના કાઉન્સેલે રજૂઆત મારફતે સામાવાળા નં. ૨ ને ચૂકવણીની હકીકત જણાવી અને

બાકીની રકમ અંગે સ્પષ્ટતા મેળવી હતી. તારીખ ૧૨.૦૨.૨૦૧૯ ના રોજ સ્પષ્ટતા મેળવ્યા બાદ, અરજદારે તારીખ ૧૪.૦૨.૨૦૧૯ ના રોજ ૨૦% ની બાકીની રકમ એટલે કે રૂ. ૧૩,૪૦,૭૭૭/- ચૂકવી દીધી હતી.

૨.૧૫ તે દરમિયાન, અરજદારના ભારે આશ્ચર્ય વચ્ચે, સામાવાળા નં. ૧ એ બેંક પર દબાણ લાવીને રૂ. ૧,૪૯,૨૭,૭૨૩/- [એક કરોડ ઓગણપચાસ લાખ સત્યાવીસ હજાર સાતસો તેવીસ રૂપિયા] એટલે કે સમગ્ર વિવાદિત માંગણી જેટલી રકમનો ડિમાન્ડ ડ્રાફ્ટ જારી કરાવ્યો હતો અને અરજદારને કોઈ પૂર્વ સૂચના આપ્યા વિના ડી.ડી. નં. ING ૧૫૦૨૧૯૦૦૭ મારફતે તારીખ ૧૫.૦૨.૨૦૧૯ ના રોજ તે વટાવી લીધો હતો.

૨.૧૬ અરજદારના કાઉન્સેલે આ બાબત સામાવાળા નં. ૨ ના ધ્યાને લાવી હતી, જેમણે તારીખ ૧૮.૦૨.૨૦૧૯ ના રોજ તારીખ ૩૧.૦૫.૨૦૧૯ સુધી અમલી રહે તેવો વસૂલાત પર સ્ટે ઓર્ડર પસાર કર્યો હતો. સામાવાળા નં. ૨ એ આ હુકમ સામાવાળા નં. ૪ ને પણ સંબોધિત કર્યો હતો.

૨.૧૭ અરજદારના કાઉન્સેલે તારીખ ૧૮.૦૨.૨૦૧૯ ના રોજ બળજબરીપૂર્વકના પગલાં દ્વારા વસૂલ કરવામાં આવેલી રકમ પરત મેળવવા (રિફંડ) માટે અરજીઓ દાખલ કરી હતી. જોકે, સદર અરજીનો અરજદારને કોઈ પ્રત્યુત્તર મળ્યો નથી. તે દરમિયાન, સામાવાળા નં. ૨ એ અરજદારને જાણ કરી છે કે તેઓ અપીલના નિકાલ સુધી રિફંડનો હુકમ પસાર કરવાની સ્થિતિમાં નથી. એ નોંધવું પ્રસ્તુત છે

કે આ સંબંધમાં ચોક્કસ વિનંતીઓ કરવા છતાં અરજદારને "રોજકામ" ના દૈનિક હુકમોની નકલ આપવામાં આવી નથી.

૩. આમ, રેકર્ડ પરના સાધનો પરથી જે ચિત્ર ઉપસી આવે છે તે એ છે કે કંપનીને ઓડિટ આકારણી માટે જી.વી.એ.ટી. એક્ટની કલમ ૩૪ હેઠળ તારીખ ૧૪/૦૩/૨૦૧૭ ની નોટિસ મળી હતી. તારીખ ૩૦/૧૦/૨૦૧૮ ના રોજ હાલના સામાવાળા નં. ૩ એટલે કે નાયબ રાજ્ય વેરા કમિશનર (કોર્પોરેટ-૨), વિભાગ-૧, અમદાવાદ દ્વારા ગુજરાત મૂલ્ય વર્ધિત વેરા અધિનિયમ, ૨૦૦૩ ની કલમ ૩૪(૧) હેઠળ આકારણી હુકમ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો, જેના દ્વારા આકારણી અધિકારીએ નાણાકીય વર્ષ ૨૦૧૪-૧૫ માટે કંપની સામે ચૂકવવાપાત્ર વેરાનું આકલન કર્યું હતું અને કંપનીને વ્યાજ સહિત રૂ. ૧,૪૯,૨૭,૭૨૩/- [એક કરોડ ઓગણપચાસ લાખ સત્યાવીસ હજાર સાતસો તેવીસ રૂપિયા માત્ર] ની રકમ ચૂકવવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો. કંપનીએ તારીખ ૩૦/૧૦/૨૦૧૮ ના આકારણી હુકમ સામે સ્ટે માટેની અપિલકેશન સાથે સદર ૨૦૦૩ ના અધિનિયમની કલમ ૭૩ સાથે વંચાણે લેતાં નિયમ ૫૪ હેઠળ અપીલ દાખલ કરી હતી.

૪. એવું જણાય છે કે તારીખ ૨૫/૦૧/૨૦૧૯ ના રોજ, કંપનીના બેંકરને ઉપર જણાવેલ રકમ મુક્ત કરવાની માંગણી કરતી સામાવાળા નં. ૩ તરફથી સદર અધિનિયમની કલમ ૪૪ હેઠળની નોટિસ મળી હતી. એ બાબત નિર્વિવાદ છે કે સદર નોટિસની કોઈ નકલ કંપનીને ક્યારેય બજાવવામાં આવી ન હતી અને કંપની આવી નોટિસ અંગે વાકેફ પણ ન હતી. કંપની દ્વારા સ્ટે અપિલકેશન સાથે

દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલ તારીખ ૨૯/૦૧/૨૦૧૯ ના રોજ સુનાવણી માટે નિયત કરવામાં આવી હતી. જોકે, તે દિવસે કેસ હાથ પર લેવામાં આવ્યો ન હતો. કંપનીએ તારીખ ૦૫/૦૨/૨૦૧૯ ના રોજ પોતાની બેંકને અપીલ અને સ્ટે અપિલકેશન પેટિંગ હોવા અંગે જાણ કરી હતી અને સદર રકમ મુક્ત ન કરવા વિનંતી પણ કરી હતી.

૫. એવું જણાય છે કે ત્યારપછી, અપીલ સત્તાધિકારીએ તારીખ ૦૭/૦૨/૨૦૧૯ ના રોજ કંપનીને સ્ટે આપવાની પૂર્વ શરત અને પ્રી-ડિપોઝિટ તરીકે એક સમાહની અંદર વિવાદિત વેરાના ૨૦% જમા કરાવવાનો નિર્દેશ આપતો હુકમ પસાર કર્યો હતો.

૬. એ બાબત નિર્વિવાદ છે કે પ્રી-ડિપોઝિટ તરીકે રૂ. ૨૯,૮૫,૫૪૪/- ની રકમ જમા કરાવવામાં આવી હતી, જે વિવાદિત રકમના ૨૦% જેટલી થાય છે.

૭. અપીલ સત્તાધિકારીના હુકમ મુજબ પ્રી-ડિપોઝિટ પેટે ૨૦% રકમ જમા કરાવી હોવા છતાં, સામાવાળા નં. ૧ એ બેંક પર દબાણ લાવીને રૂ. ૧,૪૯,૨૭,૭૨૩/- [એક કરોડ ઓગણપચાસ લાખ સત્યાવીસ હજાર સાતસો તેવીસ રૂપિયા માત્ર] એટલે કે સમગ્ર વિવાદિત રકમ જેટલો ડિમાન્ડ ડ્રાફ્ટ જારી કરાવ્યો હતો અને કંપનીને કોઈ પૂર્વ સૂચના આપ્યા વિના ડી.ડી. નં. ING ૧૫૦૨૧૯૦૦૭ મારફતે તારીખ ૧૫/૦૨/૨૦૧૯ ના રોજ તે વટાવી લીધો હતો.

૮. આજની તારીખે પરિસ્થિતિ એવી છે કે સામાવાળા નં. ૧ પાસે રૂ. ૧,૪૯,૨૭,૭૨૩/- ની રકમ તેમજ રૂ. ૨૯,૮૫,૫૪૪/- [૨૦% પ્રી-ડિપોઝિટ] ની રકમ પણ રહેલી છે.

૯. આવા સંજોગોમાં, રિટ અરજદાર એવી અરજ કરે છે કે અપીલ સત્તાધિકારીના હુકમ મુજબ રૂ. ૨૯,૮૫,૫૪૪/- ની રકમ જમા કરાવી દેવામાં આવી હોવાથી, સામાવાળા નં. ૧ દ્વારા રૂ. ૧,૪૯,૨૭,૭૨૩/- ની રકમ વાર્ષિક ૧૨% ના દરે વ્યાજ સહિત રિફંડ થવી જોઈએ.

૧૦. પક્ષકારો તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન કાઉન્સેલને સાંભળ્યા બાદ અને રેકર્ડ પરના સાધનોનું અવલોકન કર્યા પછી, અમારો એવો મત છે કે સંબંધિત સત્તાવાળાઓ તરફથી કરવામાં આવેલી કાર્યવાહીને સંપૂર્ણપણે આપખુદ અને મનસ્વી ગણી શકાય. આ કેસની હકીકતો પોતે જ બોલે છે. આ બાબતની સુનાવણી દરમિયાન, વિદ્વાન એ.જી.પી. ને સહાય કરી રહેલા અધિકારીએ ત્યાં સુધીનું નિવેદન કર્યું હતું કે રૂ. ૧,૪૯,૨૭,૭૨૩/- ની રકમ રિટ અરજદાર પાસેથી વસૂલ કરવાની થતી નથી. તેમણે એ હકીકત સ્વીકારી હતી કે આ રકમ નક્કી કરવામાં ભૂલ થયેલી છે. તેમણે એ હકીકત પણ સ્વીકારી હતી કે રૂ. ૧,૪૯,૨૭,૭૨૩/- માંથી આશરે રૂ. ૭૫ લાખ અને થોડી રકમ પર જ વેરો લાગવાપાત્ર છે.

૧૧. વિદ્વાન એ.જી.પી. ને સહાય કરી રહેલા સંબંધિત અધિકારી દ્વારા આપું નિવેદન કરવામાં આવ્યા બાદ, આ અદાલત દ્વારા તારીખ ૩૧/૦૭/૨૦૧૯ ના રોજ નીચે મુજબનો હુકમ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો:

આ બાબત છેલ્લે ૧૭મી જુલાઈ, ૨૦૧૯ ના રોજ સૂચિબદ્ધ કરવામાં આવી હતી. તે દિવસે, સંબંધિત અધિકારી અદાલતમાં વ્યક્તિગત રીતે ઉપસ્થિત હતા. સંબંધિત અધિકારીએ એવું નિવેદન કર્યું હતું કે ખાતાએ રૂ. ૧,૦૭,૯૮,૮૯૨/- ની રકમ રિફંડ કરવા માટે જરૂરી પ્રક્રિયા પહેલેથી જ હાથ ધરી દીધી છે. એવું નિવેદન પણ કરવામાં આવ્યું હતું કે આ ચોક્કસ રકમ ૩૧મી જુલાઈ, ૨૦૧૯ સુધીમાં રિફંડ કરી દેવામાં આવશે. આ રિટ અપ્લિકેશનમાં ઘણા વ્યાપક પ્રશ્નો સંકળાયેલા છે. જોકે, ઉપર દર્શાવેલ રકમ બાબતે કોઈ વિવાદ ન હોવાથી, એવી અપેક્ષા રાખવામાં આવી હતી કે ઓછામાં ઓછી આ રકમ તો રિફંડ થવી જ જોઈએ.

આ કેસને ૭મી ઓગસ્ટ, ૨૦૧૯ ના રોજ પ્રથમ પાંચ કેસોમાં મૂકવો. સંબંધિત અધિકારી ૭મી ઓગસ્ટ, ૨૦૧૯ ના રોજ વ્યક્તિગત રીતે ઉપસ્થિત રહેશે.

અમે અપેક્ષા રાખીએ છીએ કે ૭મી ઓગસ્ટ, ૨૦૧૯ સુધીમાં, ઓછામાં ઓછી, ઉપર દર્શાવેલ રકમ રિફંડ કરી દેવામાં આવે.

ડાયરેક્ટ સર્વિસની પરવાનગી આપવામાં આવે છે.

૧૨. આજની તારીખે પણ, સામાવાળા નં. ૧ માત્ર રૂ. ૧,૦૭,૯૮,૮૯૨/- ની રકમ જ રિફંડ કરવા માટે તૈયાર અને તત્પર છે. તે હજુ પણ સમગ્ર રકમ ઉપરાંત અપીલ સત્તાધિકારી દ્વારા આદેશ કરાયેલ ૨૦% પ્રી-ડિપોઝિટ પેટે રિટ અરજદાર દ્વારા જમા કરવામાં આવેલી રકમ જાળવી રાખવા માંગે છે.

૧૩. અમે સામાવાળાઓને આ અદાલતના બે ચુકાદાઓની યાદ અપાવીએ છીએ; – પ્રથમ, **ઓટોમાર્ક ઇન્ડસ્ટ્રીઝ (આઈ) લિમિટેડ વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય (સ્પેશિયલ સિવિલ અપિલકેશન નં. ૧૩૬૪૧/૨૦૧૫)** ના કેસમાં, જેમાં આ અદાલતે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું હતું:-

“ચોથા સામાવાળાએ એ હકીકત ધ્યાનમાં રાખવી જરૂરી છે કે અરજદારે પ્રથમ અપીલ સત્તાધિકારી સમક્ષ અપીલો દાખલ કરી છે અને સ્ટે અપિલકેશનો પેન્ડિંગ છે. જો સ્ટે અપિલકેશનો મંજૂર થાય અથવા આંશિક રીતે મંજૂર થાય, તો અરજદારે નોટિસ હેઠળ આવરી લેવાયેલ માંગણીનો માત્ર એક ભાગ જ જમા કરાવવો પડે અથવા તો સંપૂર્ણ બિનશરતી સ્ટે પણ મળી શકે. આવી પરિસ્થિતિમાં, અરજદારની સ્ટે અપિલકેશનનો નિર્ણય ન આવે ત્યાં સુધી ચોથા સામાવાળા પોતાના હાથ રોકી રાખે તેવી અપેક્ષા રાખવામાં આવે છે, સિવાય કે અરજદારની કસૂરના કારણે સ્ટે અપિલકેશનનો નિર્ણય ન લેવાયો હોય અથવા એવું જણાય કે અરજદાર સ્ટે અપિલકેશનની સુનાવણીમાં બિનજરૂરી વિલંબ કરી રહ્યો છે. જોકે, કોઈ અસાધારણ સંજોગોની ગેરહાજરીમાં, સામાવાળા સત્તાવાળાઓ માટે

અરજદારના બેંક ખાતાઓને ટાંચમાં લઈને સદર અધિનિયમની કલમ ૪૪ હેઠળની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને બળજબરીપૂર્વકની વસૂલાત શરૂ કરવાનું કોઈ કારણ નથી.”

“આ અદાલતના મતે, કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં સદર અધિનિયમની કલમ ૪૪ હેઠળ બેંક ખાતાઓને ટાંચમાં લેવાનું ચોથા સામાવાળાનું વર્તન વાજબી ન હતું, જ્યારે કે અરજદાર દ્વારા સ્ટે અપ્લિકેશનો સાથે દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલો પ્રથમ અપીલ સત્તાધિકારી સમક્ષ વિચારણા હેઠળ પેન્ડિંગ હતી.”

૧૪. બીજો ચુકાદો આંધ્ર પ્રદેશ હાઈકોર્ટનો **અનબ-એ-શાહી વાઈન્સ એન્ડ ડિસ્ટિલરીઝ પ્રાઇવેટ લિમિટેડ વિરુદ્ધ એપેલેટ ડેપ્યુટી કમિશનર, સિકંદરાબાદ ડિવિઝન, નામપલ્લી, હૈદરાબાદ, ૨૧ એ.પી.એસ.ટી.જે. ૯૮ અને કુતુરી મેડિકલ કોલેજ એન્ડ હોસ્પિટલ વિરુદ્ધ કોમર્શિયલ ટેક્સ ઓફિસર અને અન્ય, ૬૨ વી.એસ.ટી. ૧૮૫ (એ.પી.)** ના કેસમાં છે, જેમાં અદાલતે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું હતું:-

“અનબ-એ-શાહી વાઈન્સ કેસ [૧૯૯૫] ૯૮ એસ.ટી.સી. ૩૮૬ (એ.પી.); ૨૧ એ.પી.એસ.ટી.જે. ૯૮ માં સિદ્ધાંતનો આધાર એ છે કે જો અપીલ સત્તાવાળાઓ સમક્ષ સ્ટે અપ્લિકેશન પેન્ડિંગ હોય ત્યારે વિવાદિત વેરા અથવા દંડની વસૂલાત કરવામાં આવે, તો અપીલ પોતે જ નિર્રર્થક બની જશે અને આકારણીના હુકમથી વ્યથિત કરદાતાને અપીલ કરવાનો

કાનૂની અધિકાર આપવામાં આવ્યો છે જેને અપીલ પેઝિંગ હોય તે દરમિયાન વિવાદિત વેરો અથવા દંડ ચૂકવવાની ફરજ પાડીને નિરર્થક બનાવી શકાય નહીં.”

૧૫. અમે આ બાબતે અત્યંત કડક વલણ અપનાવવા તરફ વળેલા હતા. વેરો વસૂલ કરવાની આ રીત અને પદ્ધતિ નથી. ખાતાએ મહેસૂલ માટે આટલા બધા બેતાબ ન થવું જોઈએ. મહેસૂલ કાયદા અનુસાર એકત્રિત કરવાનું હોય છે. હાલના કેસમાં સત્તાવાળાઓ તરફથી કરવામાં આવેલી કાર્યવાહી જબરજસ્તીથી નાણાં પડાવી લેવા (ખંડણી) થી કમ નથી.

૧૬. ઉપર દર્શાવેલ આવા સંજોગોમાં, અમે સામાવાળાઓને તારીખ ૧૫/૦૨/૨૦૧૯ થી વાર્ષિક ૬% ના દરે વ્યાજ સહિત રૂ. ૧,૪૯,૨૭,૭૨૩/- [એક કરોડ ઓગણપચાસ લાખ સત્યાવીસ હજાર સાતસો તેવીસ રૂપિયા માત્ર] ની રકમ રિફંડ કરવાનો નિર્દેશ આપીએ છીએ.

૧૭. આ તબક્કે, વિદ્વાન એ.જી.પી. એ રજૂઆત કરી હતી કે વ્યાજ ન આપવું જોઈએ અને હાલની બાબતમાં જે કંઈ કરવામાં આવ્યું છે તે બદલ સંબંધિત અધિકારીઓ પોતાની માફી માંગે છે.

૧૮. જ્યારે અદાલત દ્વારા વ્યાજ ચૂકવવાનો હુકમ કરવામાં આવે છે, ત્યારે આપણી સામાન્ય લાગણી એવી હોય છે કે તે દંડ અથવા સજાના રૂપમાં આપવામાં આવે છે. પરંતુ તમામ કેસોમાં વ્યાજ એ દંડ કે સજાના રૂપમાં

આપવામાં આવતું નથી. આ સંબંધમાં, સર્વોચ્ચ અદાલતના **આલોક શંકર પાંડે વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા, ૨૦૦૭ એ.આઈ.આર. (એસ.સી.) ૧૧૯૮** ના કેસના ચુકાદાનો સંદર્ભ આપી શકાય છે, જેમાં વ્યાજ મંજૂર કરવાના ખ્યાલને નીચે મુજબ સમજાવવામાં આવ્યો છે:

“એ બાબતનો ઉલ્લેખ કરી શકાય કે વ્યાજ અંગે ગેરસમજ પ્રવર્તે છે. વ્યાજ એ બિલકુલ કોઈ દંડ કે સજા નથી, પરંતુ તે મૂડી પરનો સામાન્ય વધારો છે. ઉદાહરણ તરીકે, જો 'અ' એ 'બ' ને અમુક રકમ ચૂકવવાની હતી, માની લો કે દસ વર્ષ પહેલાં, પરંતુ તે આજે તેને તે રકમ ચૂકવવાની ઓફર કરે છે, તો તેણે મુદ્દલ રકમ પરનું વ્યાજ પોતાના ખિસ્સામાં મૂક્યું છે. જો 'અ' એ દસ વર્ષ પહેલાં તે રકમ 'બ' ને ચૂકવી દીધી હોત, તો 'બ' એ તે રકમ ક્યાંક રોકી હોત અને તેના પર વ્યાજ મેળવ્યું હોત, પરંતુ તેના બદલે 'અ' એ તે રકમ પોતાની પાસે રાખી અને આ સમયગાળા માટે તેના પર વ્યાજ મેળવ્યું. આથી ન્યાયસંગતતાની માંગ છે કે 'અ' એ માત્ર મુદ્દલ જ પરત ન કરવી જોઈએ પરંતુ તેના પરનું વ્યાજ પણ 'બ' ને ચૂકવવું જોઈએ.”

૧૯. ૩. ૧,૪૯,૨૭,૭૨૩/- [એક કરોડ ઓગણપચાસ લાખ સત્યાવીસ હજાર સાતસો તેવીસ રૂપિયા માત્ર] ની રકમ તારીખ ૧૫/૦૨/૨૦૧૯ થી વાર્ષિક ૬% ના દરે વ્યાજ સહિત આજથી એક સપ્તાહના સમયગાળામાં કોઈપણ સંજોગોમાં ચૂક્યા વગર રિટ અરજદારને રિફંડ કરવામાં આવશે.

૨૦. પિટિશનનો તે મુજબ નિકાલ કરવામાં આવે છે.

(જે. બી. પારડીવાલા, ન્યાયમૂર્તિ)

(એ. સી. રાવ, ન્યાયમૂર્તિ)

અરુણા

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.